

Preprečevanje šolskega neuspeha

Končno zbirno poročilo

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

PREPREČEVANJE ŠOLSKEGA NEUSPEHA

Končno zbirno poročilo

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje (v nadaljnjem besedilu: Agencija) je neodvisna in samoupravna organizacija. Agencijo sofinancirajo ministrstva za izobraževanje v njenih državah članicah in Evropska komisija s pomočjo nepovratnih sredstev za poslovanje v okviru izobraževalnega programa Erasmus+ (2014–2020) Evropske unije (EU).

Sofinancira program
Evropske unije
Erasmus+

Podpora Evropske komisije za pripravo te publikacije ne pomeni odobritve njene vsebine, ki odraža le stališča avtorjev, zato Komisija ne more biti odgovorna za kakršno koli uporabo navedenih podatkov.

Stališča, ki jih v tem dokumentu navajajo posamezniki, ne predstavljajo nujno uradnih stališč Agencije, njenih držav članic ali Komisije.

Urednica: Anthoula Kefallinou

Objava izvlečkov iz tega dokumenta je dovoljena pod pogojem, da je naveden jasen sklic na vir. To poročilo je treba v virih navesti, kot sledi: Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje, 2020. *Preprečevanje šolskega neuspeha: končno zbirno poročilo*. (A. Kefallinou, ur.) Odense, Danska

Zaradi boljše dostopnosti je to poročilo na voljo v 25 jezikih in v dostopni elektronski obliki na spletni strani Agencije: www.european-agency.org

To je prevod izvirnega besedila v angleščini. V primeru dvoma o točnosti podatkov v prevodu glejte izvirno angleško besedilo.

ISBN: 978-87-7110-902-3 (elektronsko)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2020

Sekretariat
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Urad v Bruslju
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tel: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

VSEBINA

UVOD	6
TEMELJNI OKVIR PROJEKTA	6
Definicija šolskega neuspeha	6
Sistemeski pristop k preprečevanju šolskega neuspeha	7
UGOTOVITVE STROKOVNE LITERATURE	10
UGOTOVITVE IZ POLITIČNE LITERATURE	13
KLJUČNI POLITIČNI UKREPI ZA PREPREČEVANJE ŠOLSKEGA NEUSPEHA	15
REZULTATI PROJEKTA	17
LITERATURA	18

UVOD

Krepitev šolskih zmogljivosti in boj proti šolskemu neuspehu sta ključna za sisteme inkluzivnega izobraževanja. V zadnjih letih so države članice Evropske agencije za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje (v nadaljnjem besedilu: Agencija) dajale prednost vprašanju preprečevanja šolskega neuspeha. V raziskavi držav iz leta 2015 so člani predstavnškega odbora zahtevali, naj se pripravi projekt, ki se bo osredotočil na šolski neuspeh in inkluzijo. V ta namen je Agencija ustvarila tematski projekt z naslovom **Preprečevanje šolskega neuspeha: Preučevanje potenciala politik inkluzivnega izobraževanja na sistemski in individualni ravni** (PSF). Projekt temelji na obstoječem delu Agencije na področju vprašanj, povezanih s šolskim neuspehom.

Projekt PSF pripravi celovit pregled razpoložljive literature o politiki in strokovne literature, ki je povezana s preprečevanjem šolskega neuspeha. Njegov namen je izpostaviti značilnosti okvirov inkluzivne politike, ki lahko pomagajo preprečiti šolski neuspeh in izboljšati zmožnost šolskega sistema, da zadovolji različne potrebe učencev.

Aktivnosti projekta so potekale v obdobju med letoma 2018 in 2019. Z njimi so preučili, ali lahko politike inkluzivnega izobraževanja preprečijo šolski neuspeh – tako v zvezi s posamezniki kot celotnem sistemu. Projektne aktivnosti so usmerjala naslednja ključna projektna vprašanja:

1. Kaj strokovna literatura navaja o povezavi med preprečevanjem šolskega neuspeha in sistemi inkluzivnega izobraževanja?
2. Kako politike za inkluzivno izobraževanje držav članic Agencije razumejo in obravnavajo preprečevanje šolskega neuspeha v odnosu do vprašanj celostnega sistema in posameznih učencev?
3. Kateri elementi in okviri inkluzivne politike so potrebni za preprečevanje šolskega neuspeha?

Za obravnavo navedenih vprašanj je projektna skupina izvedla teoretično raziskavo na podlagi dveh paralelnih sklopov aktivnosti. Prvi sklop je vključeval pregled in analizo evropske in mednarodne strokovne literature o preprečevanju šolskega neuspeha v odnosu do inkluzivnega izobraževanja. Drugi sklop je vključeval analizo evropske in mednarodne politične literature. Preučili so tudi obstoječe nacionalne politične ukrepe za preprečevanje šolskega neuspeha. To je vključevalo zbiranje informacij držav članic Agencije z izvedbo projektne raziskave v državah, da bi prepoznali njihove politične pristope pri obravnavi šolskega neuspeha. Poročila je za potrebe analize predložilo štirinajst držav, in sicer Češka republika, Estonija, Finska, Grčija, Irska, Islandija, Latvija, Malta, Nemčija, Slovaška, Srbija, Švedska, Združeno kraljestvo (Severna Irska) in Združeno kraljestvo (Škotska).

Projekt se je osredotočal na obdobje osnovnošolskega izobraževanja in do konca srednješolskega izobraževanja, tj. na ravneh 1–3 po **Mednarodni standardni klasifikaciji izobraževanja**. Za rezultate projekta so glavna ciljna skupina nacionalni, regionalni in lokalni snovalci politik za inkluzivno izobraževanje.

TEMELJNI OKVIR PROJEKTA

Definicija šolskega neuspeha

Ker gre pri šolskem neuspehu za zapleteno vprašanje, je treba izraz pojasniti in opredeliti v okviru projekta.

Glede na **pregled literature o projektu PSF** (PSF Literature Review, Evropska agencija, 2019a) se je raziskava o šolskem neuspehu osredotočala na dva glavna vidika: na vidik posameznika (kako lahko posameznikom spodleti v okviru šolskega sistema) in na organizacijske vidike (kako lahko šolskemu sistemu spodleti v odnosu do posameznih učencev).

Politična literatura pogosto omenja, kako pomemben je organizacijski vidik za preprečevanje šolskega neuspeha. Vendar je postranskega pomena v mednarodnih in evropskih političnih dokumentih, ki raziskujejo zgodnje opuščanje šole (glej Evropska agencija, 2016; 2017a; Evropska komisija, 2015) ali šolsko uspešnost in izboljšanje (glej Evropska komisija, 2017).

Ob upoštevanju navedenega projekt PSF opredeljuje šolski neuspeh na naslednji način:

Do šolskega neuspeha pride, kadar sistemu ne uspe zagotoviti pravičnih in inkluzivnih izobraževalnih storitev, ki vodijo k uspešnemu učenju, vključevanju, širšemu sodelovanju v skupnosti in prehodu v stabilno odraslost (Evropska agencija, 2019b, str. 22).

Zato preprečevanje šolskega neuspeha vključuje razvijanje inkluzivnega sistema, v katerem so vsi učenci – vključno s tistimi, ki so izpostavljeni tveganju za neuspeh in so najbolj ranljivi za izključenost – deležni visokokakovostnega izobraževanja. To vodi do boljših dosežkov in uspešnega zaključka obveznega izobraževanja. Poleg tega presega šolsko organizacijo, saj poskuša nasloviti nepravičnost, da bi zagotovili večjo udeležbo v družbi in prehod v stabilno odraslost (Evropska agencija, 2019b).

Sistemski pristop k preprečevanju šolskega neuspeha

Temeljni okvir projekta poudarja sistemski vidik in podpira **pristop, ki temelji na človekovih pravicah**. V skladu s tem naj bi izobraževalni sistemi šolam omogočali, da podpirajo pravico do visokokakovostnega izobraževanja za vse učence.

To vključuje:

... odmik od osredotočenosti na individualno podporo in kompenzacijske pristope (ki temeljijo na medicinski diagnozi ali oznakah) k bolj preventivnim ukrepom in proaktivnim oblikam poučevanja in učenja (Evropska agencija, 2017b, str. 19).

Ta pristop poskuša zadovoljiti potrebe vseh učencev, njegov namen pa je na vseh ravneh določiti in premagati institucionalne ovire, ki bi lahko povzročile šolski neuspeh, in sicer s spodbujanjem sistema, ki zagotavlja enakost in odličnost.

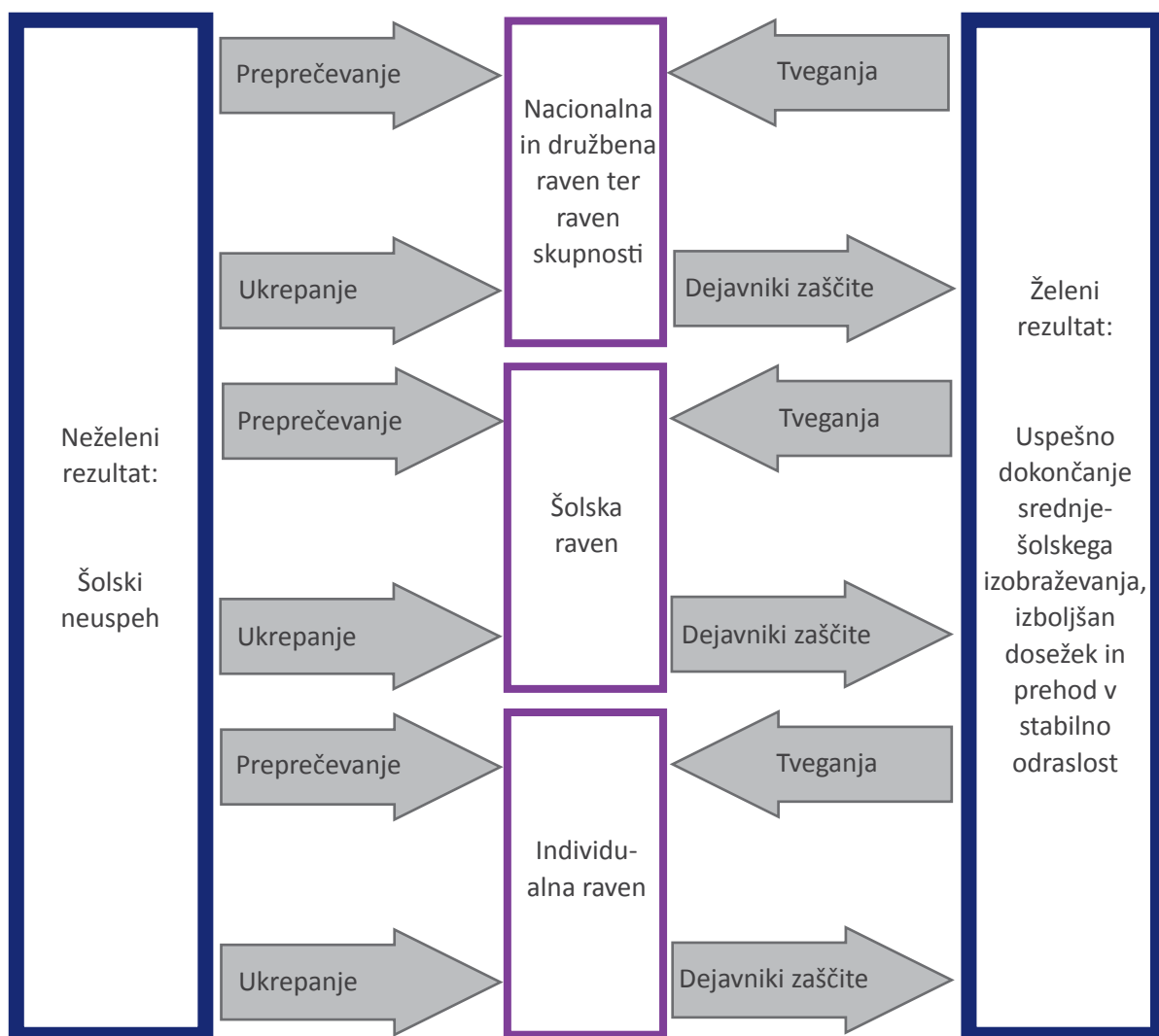
Sisteme inkluzivnega izobraževanja najučinkovitejše podpirajo politični ukrepi, ki v ospredje postavljajo preprečevanje namesto ukrepanja in kompenzacije. Projekt PSF priznava, da so za nekatere učence lahko potrebni kompenzacijski ukrepi in jih zato države pogosto uporabljajo. Vendar bi morali kompenzacijski politični ukrepi služiti le kot zadnja rešitev, države pa bi morale dati prednost preprečevalnim ukrepom.

Šolski neuspeh bi lahko preprečili s kombinacijo nacionalnih/regionalnih in lokalnih politik, šolsko organizacijo ter razumevanjem in odzivanjem na individualne okoliščine. Pregled literature o projektu PSF opiše temeljni model za preprečevanje šolskega neuspeha, ki vključuje navedene elemente, in temelji na predhodnem delu Agencije na področju zgodnjega opuščanja šole (Evropska agencija, 2016; 2017a). Po tem modelu obstaja **vrsta sil v življenju učenca (dejavniki tveganja in zaščite) in zunanjih sil, na katere lahko vplivajo snovalci politike in različni strokovnjaki s področja izobraževanja (preventivne strategije in ukrepi)**.

Model prikazuje, kako različne sile učenca potiskajo in vlečejo med zelenim rezultatom uspešnega dokončanja srednješolskega izobraževanja, izboljšanim dosežkom in prehodom v stabilno odraslost ter neželenim rezultatom šolskega neuspeha. Te sile delujejo na ravni skupnosti, šole in posameznika (Evropska agencija, 2019a). Znotraj tega modela je pomemben ekosistem, v katerem te sile delujejo (Bronfenbrenner, 2005).

Projekt PSF poudarja vidik ekosistema za nadaljnje raziskovanje pristopov k šolskemu neuspehu na sistemski ravni. Preučuje preprečevaje šolskega neuspeha v okviru **ekosistema modela za inkluzivno izobraževanje**. Izhaja iz nedavnega dela Agencije in ga razširja z **Inkluzivno predšolsko vzgojo, Izboljšanjem dosežkov vseh učencev v inkluzivnem izobraževanju** in s **Podpiranjem inkluzivnega vodstva šole**. Namen ekosistemskega okvira je pomagati odločevalcem na področju izobraževanja, da bi prepoznali ključna področja za lokalni, regionalni in/ali nacionalni pregled.

Slika 1. Kombinirani model analize dejavnikov, ki vplivajo na šolski neuspeh, ki temelji na ekosistemu in silah polja (prilagojeno po Evropski agenciji, 2017a)

Ekosistemski model je sestavljen iz naslednjih med seboj povezanih sistemov:

- **Mikrosistem** vključuje procese v šoli in interakcije učencev z vrstniki in odraslimi. V okviru tega projekta mikrosistem upošteva celostne pristope do izobraževanja in prakse, osredotočene na učence, ki lahko izboljšajo prisotnost in udeležbo v šoli.
- **Mezosistem** odraža medsebojne povezave znotraj mikrosistema, ki vplivajo na šolske strukture in sisteme. Mezosistem v tem projektu zajema interakcije na šolski ravni, ki lahko pomagajo pri spoprijemanju s šolskim neuspehom.
- **Eksosistem** zajema okvir skupnosti, ki lahko vpliva na druge ravni. V tem projektu se eksosistem osredotoča na ukrepe lokalnih skupnosti, ki lahko prispevajo k preprečevanju šolskega neuspeha.
- **Makrosistem** predstavlja širši družbeni, kulturni in zakonodajni okvir, ki zajema vse druge sisteme. V okviru tega projekta makrosistem vključuje nacionalne/regionalne ukrepe za preprečevanje šolskega neuspeha in spodbujanje inkluzivnosti.

Komponente različnih sistemov in odnosi med njimi vplivajo na zmogljivost šol, da sprejmejo in vključijo vse učence. Če šolski sistem ni zmožen zagotoviti pravičnih priložnosti za vsakega učenca, da uspešno zaključi šolo in se pripravi na odraslo življenje, potem sistem „ni uspešen“.

Ekosistemski model poudarja medsebojne odnose in medsebojno odvisnost sistemskih ravni. Zato mora vsako prizadevanje za spremembo enega elementa sistema upoštevati vpliv na druge elemente (Evropska agencija, 2019a).

Model prepoznava dejavnike, ki so za posameznika notranje in zunanje narave, in se tako odmika od dihotomnega vprašanja, ali so učenje in inkluzivni rezultati odvisni od posameznika ali okvira. Vsak dejavnik je vedno povezan z izobraževalnim ekosistemom učenca. S tem ko se učenca postavi v središče ekosistemski model podpira pristop, ki temelji na človekovih pravic (ibid.).

UGOTOVITVE STROKOVNE LITERATURE

Prvi sklop projektnih aktivnosti je vključeval pregled in analizo evropske in mednarodne strokovne literature na področju preprečevanja šolskega neuspeha v odnosu do inkluzivnega izobraževanja. **Pregled literature o projektu PSF** predstavlja raziskavo, ki uporablja različne metodologije za razumevanje in prepoznavanje rešitev za šolski neuspeh. Definicije šolskega neuspeha v literaturi se osredotočajo na posamezne učence in ne na izboljšavo šole, spadajo pa pod tri glavne teme:

- zgodnje opuščanje šole,
- nizki akademski dosežki in
- nezmožnost polne udeležbe v družbi ali slaba blaginja v odraslosti (Evropska agencija, 2019a).

Literatura ponazarja kompleksnost dejavnikov, ki lahko vodijo k šolskemu neuspehu. Poleg tega opiše ukrepe, ki bi jih morali sprejeti za preprečevanje šolskega neuspeha na vsaki ekosistemski ravni. Za vsako temo so značilni sklop tveganj, dejavniki zaščite, preprečevalne strategije in ukrepanja. Te sile potiskajo in vlečejo posameznika med šolskim uspehom in neuspehom.

Sile, povezane s šolskim neuspehom in uspehom, na družbeni ravni delujejo prek nacionalnih politik in lokalnega okvira. Na šolski ravni delujejo prek šolske organizacije in fleksibilnosti pri odzivu na posamezne učence. Prav tako delujejo na družinski in

individualni ravni ter vključujejo intraosebne dejavnike (npr. motivacijske, fizične, senzorične, genetske, kognitivne in lingvistične dejavnike) in medosebne dejavnike (družinske potrebe, razpoložljiva podpora, družbene veščine in priložnosti).

Da bi zmanjšali tveganja in preprečili probleme ter odpravili in zmanjšali verjetnost šolskega neuspeha se lahko sprejmejo različni pristopi. Literatura za vsako sistemsko raven predlaga sprejetje ukrepov na naslednjih področjih:

Na nacionalni in družbeni ravni ter na ravni skupnosti (makrosistem in eksosistem) obstaja potreba po:

- obravnavanju družbene neenakosti,
- spodbujanju enakosti,
- spopadanju z revščino,
- izboljšanju dostopa do storitev na področju duševnega zdravja in terapevtskih ukrepov za učence in učitelje,
- izboljšanju razpoložljivost podpornih storitev, ki temeljijo na skupnosti,
- razvoju intervencijskih programov za preprečevanje uživanja drog in alkohola, ki pomagajo tudi družinam.

Zato so za to razpravo pomembne nacionalne, regionalne in globalne politike, ki vplivajo na zdravstvo, zaposlovanje, stanovanjske zadeve in družbeno blaginjo.

Na šolski ravni (mezo- in mikrosistem) lahko pride do znatnih ovir na področju učenja in udeležbe. Šole morajo ustvariti okolja, kjer se učenci počutijo varne in cenjene ter v katerih sodelujejo starši. Na splošno študije kažejo, da mora starševski in družinski vpliv presegati skupne dejavnosti. Šole bi morale preučiti načine, ki bi staršem omogočili sodelovanje pri izobraževanju njihovih otrok, razviti storitve, ki izboljšujejo starševske veščine, nasloviti generacijske spremembe v priseljenskem prebivalstvu, ki lahko vplivajo na motivacijo in vključevanje, ter pomagati marginaliziranim družinam.

Šole in učitelji lahko tudi sprejmejo ukrepe, ki podpirajo učence, ki so izgubili svoje, učencem predstavijo različne karijerne možnosti, ki spodbudijo njihove želje, ter ohranjajo kakovost šolskih zgradb. Literatura poudarja pomembnost odnosa med učiteljem in učencem, pozitivno učiteljevo dojetje učencev, izogibanje uporabi sramu kot način poučevanja in uporabo pravičnih vzgojnih metod. Strokovna literatura predlaga tudi strategije za spremljanje napredka učencev. Pri zagotavljanju motivacije učencev je pomembno, da učitelji med učenci spodbujajo razvojno miselnost in razumejo, da posamezne okoliščine lahko zahtevajo dodatno podporo.

Na individualni ravni (mikrosistem) je treba upoštevati veliko različnih možnosti. Učenci imajo lahko posebne izobraževalne potrebe ali invalidnosti, nizko stopnjo akademskega vključevanja, nizka pričakovanja in nizke ravni samoučinkovitosti. Lahko so mnenja, da šola ni pomembna za njihova življenja. Posebne individualne izzive lahko predstavljajo tudi smrt starša, tvegano vedenje (kot je uporaba drog in alkohola), odraščanje v rejništvu ali sistemu varstva ter najstniška nosečnost.

Šole in skupnosti lahko pomagajo omiliti težave, tako da:

- spodbujajo sodelovanje med zunanjimi agencijami in šolami ter razvoj storitev, kot so storitve otroškega varstva v šolah, govorna terapija, svetovanje in duševno zdravje,
- se osredotočajo na ocenjevanje učenja, ki temelji na kompetencah in je trajno,
- razvijajo učne načrte, ki upoštevajo interese, želje in potrebe učencev s poudarkom na študijskih veščinah in neodvisnem učenju,
- podpirajo motivacijo učencev z vključevanjem lokalne skupnosti in razvijanjem individualne prilagodljivosti razmeram,
- krepijo individualizirane pristope, zlasti za učence s posebnimi izobraževalnimi potrebami,
- zgodaj obravnavajo slab akademski napredek in zagotavljajo podporo, kadar je potrebna,
- se izogibajo ponavljanju razreda.

Nazadnje je treba redno pregledovati učinkovitost strategij za zmanjševanje šolskega neuspeha. Preprečevanje bi moralo izključevati potrebo po kompenzacijskem ukrepanju, nove nepredvidene izzive pa lahko obravnavajo z nadaljnjim ukrepanjem.

Na splošno strokovna literatura navaja, da so izobraževalni sistemi lahko organizirani tako, da se učinkovito odzovejo na raznolike potrebe učencev in preprečijo šolski neuspeh. Pregled literature o projektu PSF poudarja **univerzalno oblikovanje**, s katerim bi povečali inkluzivnost in spodbujali uspeh vseh učencev (Evropska agencija, 2019a).

UGOTOVITVE IZ POLITIČNE LITERATURE

Drugi sklop projektne aktivnosti je vključeval analizo obstoječih nacionalnih političnih ukrepov za preprečevanje šolskega neuspeha. Pregled politik kaže, da so evropske države vedno bolj usmerjene v razvoj bolj pravičnih in inkluzivnih izobraževalnih sistemov. Vendar je prisotna znatna **mednarodna zaskrbljenost zaradi nizkih ravni akademskega dosežka med določenimi skupinami učencev**. Skrb vzbujajoče je tudi širše vprašanje šolskega neuspeha s sistemskega vidika.

Izobraževalni sistemi so razvili različne politične odzive, da bi zadostili različnim potrebam učencev, izboljšali rezultate učencev in preprečili šolski neuspeh. Zbirno poročilo o projektu PSF je analiziralo ustrezne politike in ukrepe v izobraževalnih sistemih 14 držav, ki so sodelovale v projektni raziskavi držav PSF (Evropska agencija, 2019b).

Analiza je pokazala, da nacionalne politike izraza šolski neuspeh ne uporabljajo neposredno in da se njegov pomen domneva. Nekatere države namesto povezovanja šolskega neuspeha s posamezniki nudijo vpogled v to, kako **se lahko napredek pri preprečevanju šolskega neuspeha razume z vidika pozitivnega sistema s spodbujanjem šolskega uspeha.**

Analiza je tudi pokazala, da so skoraj vse države razvile ustrezne politične okvire, vendar se njihovi politični cilji močno razlikujejo. Nekatere države poudarjajo ciljne ukrepe, ki so usmerjeni na posameznika. Druge se sklicujejo na celovite ukrepe, namenjene za celotne šole ali izobraževalne sisteme.

Skupni vzorci v politikah držav kljub različnim definicijam in pristopom k šolskemu neuspehu vključujejo naslednje:

- naraščajoče vključevanje in zmanjševanje zgodnjega opuščanja šole,
- usmerjenost na nizke stopnje akademskega dosežka,
- spodbujanje celostnega razvojnega pristopa k poučevanju in učenju.

Ključne politične prednostne naloge, ki jih države navajajo, so prepoznavanje in podpiranje učencev, „ki so izpostavljeni tveganju“, izboljševanje dosežkov na posameznih področjih, zmanjševanje razlik v stopnji izobrazbe ter razvijanje učnega načrta, ocenjevanja in pedagogike.

Informacije projektne raziskave držav so omogočile tudi razumevanje glavnih izzivov, s katerimi se države soočajo pri preprečevanju šolskega neuspeha. Med te izzive spadajo:

- učinkovito izvajanje politike inkluzivnega izobraževanja,
- krepitev zmogljivosti učiteljev,
- izboljševanje kakovosti podpore,
- razvijanje učinkovitejših mehanizmov upravljanja, financiranja in spremljanja.

Na splošno pregled politik nakazuje potrebo po vključevanju več dimenzij in usklajenega pristopa pri spoprijemanju s šolskim neuspehom. Pri potrjevanju pristopov držav ugotovitve projekta kažejo, da bi moral inkluziven sistem namesto zmanjševanja slabih akademskih rezultatov krepiti šolske zmogljivosti in izboljšati dosežke vseh učencev. **Za doseganje tega cilja morajo nacionalne politike, ukrepi in strategije sprejeti sistemski in celostni pristop. Hkrati se morajo osredotočiti na učenca in posebno pozornost namenjati posameznikom, ki so izpostavljeni tveganju.**

KLJUČNI POLITIČNI UKREPI ZA PREPREČEVANJE ŠOLSKEGA NEUSPEHA

Pri združevanju ugotovitev raziskovalnih in političnih pregledov je projekt PSF opredelil inkluzivne politične elemente, ki lahko zagotovijo, da šole postanejo bolj pravične. Projekt uporablja ekosistemski model, ki deluje na osnovi celovitega političnega okvira za preprečevanje šolskega neuspeha. To vključuje več inkluzivnih političnih ukrepov, ki lahko pomagajo državam pri doseganju napredka pri preprečevanju šolskega neuspeha.

Ključni politični ukrepi so organizirani na štirih ekosistemskih ravneh: na nacionalni/regionalni ravni ter na ravneh skupnosti, šole in posameznika.

Politični ukrepi na nacionalni/regionalni ravni (makrosistem) vključujejo:

- zmanjševanje družbene neenakosti, spodbujanje enakosti in spopadanje z revščino,
- podpiranje medsektorskega sodelovanja med ministrstvi za izobraževanje, zdravje, socialno varstvo, stanovanjske zadeve in delo,
- izboljšanje dostopa do šol in prisotnosti.

Politični ukrepi na ravni skupnosti (eksosistem in mezosistem) vključujejo:

- izboljšanje dostopa do občinskih podpornih služb in njihove razpoložljivosti,
- spodbujanje sodelovanja med zunanjimi agencijami/storitvami in šolami,
- smiselno sodelovanje z družinami.

Politični ukrepi na šolski ravni (mezosistem in mikrosistem) vključujejo:

- razvijanje inkluzivnega vodstva šole,
- razširjanje učnega načrta, ocenjevanja in pedagogike,
- zagotavljanje karijerne podpore in fleksibilnih kariernih poti,
- podpiranje zdravja in dobrobiti učencev.

Politični ukrepi na individualni ravni (mikrosistem) vključujejo:

- krepitev posamezniku prilagojenih pristopov,
- zgodnje obravnavanje nizkih akademskih dosežkov,
- zmanjševanje ponavljanj razreda.

Ta okvir za preprečevanje šolskega neuspeha vključuje in dopolnjuje okvire Evropske unije in mednarodne okvire za izboljšanje kakovosti izobraževanja za vse učence. Lahko služi kot izhodišče za nacionalne/regionalne in lokalne pogovore o tem, kako lahko izobraževalna politika pomaga preprečiti šolski neuspeh. Vsako politično področje se lahko šteje kot **potencialen nacionalni cilj za ukrepanje**. Zato lahko okvir predstavlja osnovo za preoblikovanje političnih področij v kazalnike in/ali njihovo vključevanje v nacionalne standarde za preprečevanje šolskega neuspeha.

Nazadnje lahko države ta okvir uporabijo kot **priporočilo za spremljanje napredka na področju preprečevanja šolskega neuspeha**. Lahko olajša vzajemno učenje in izmenjavo znanja o tem, kako umestiti ta politična področja v kontekst, prerazporediti finančna sredstva in razviti sinergije med lokalnimi in sistemskimi deležniki.

Projekt PSF je dokazal, da se lahko organizirajo visokokakovostni sistemi inkluzivnega izobraževanja, ki zadostijo različnim potrebam učencev in preprečujejo šolski neuspeh. Celovite politike, ki se osredotočajo na enakost in inkluzijo, lahko izboljšajo splošno uspešnost izobraževalnih sistemov in rezultate posameznih učencev. Z drugimi besedami, povečanje inkluzivnosti izobraževalnega sistema lahko vodi do uspeha vseh učencev.

REZULTATI PROJEKTA

Oba sklopa projektnih aktivnosti sta privedla do štirih medsebojno povezanih rezultatov projekta.

Rezultat prvega sklopa projektnih aktivnosti je **pregled literature o projektu PSF** (Evropska agencija, 2019a). Predstavlja pregled evropskih in mednarodnih raziskav o preprečevanju šolskega neuspeha v odnosu do inkluzivnega izobraževanja. Pregled prav tako prepoznava ključne koncepte in teme, na katerih temeljita politika in praksa za preprečevanje šolskega neuspeha. Njegove ugotovitve predstavljajo izhodišče za drugi sklop projekta in oblikovanje zbirnega poročila.

Tematska analiza informacij držav povzema informacije o politikah iz 14 držav, ki so sodelovale v projektni raziskavi držav. Analiza je predstavljena v obliki tematskih tabel, ki so prav tako podale informacije za zbirno poročilo o projektu. Ta izhodni podatek dopolnjuje druge vire informacij, ki opisujejo nacionalne sisteme izobraževanja in usposabljanja, kot sta **Notranja evalvacija in analiza zakonodaje** Agencije in presoja Agencije na **Malti** in **Islandiji**.

Zbirno poročilo o projektu PSF (Evropska agencija, 2019b) združuje informacije dveh sklopov projektnih dejavnosti in predstavlja vseobsegajoče ugotovitve projekta. Vključuje informacije o mednarodnem in evropskem političnem okviru, ugotovitvah pregleda literature in rezultatih analize informacij držav. Z analizo ključnih politik in ukrepov, ki jih spodbujajo nacionalni izobraževalni organi, poročilo pripravi pregled vprašanja o šolskem neuspehu. Nazadnje predstavi značilnosti okvirov inkluzivne politike, ki omogočajo napredek pri preprečevanju šolskega neuspeha.

To **končno zbirno poročilo projekta PSF** povzema glavne zaključke projekta.

Rezultati projekta so na voljo na **spletni strani projekta PSF** (www.european-agency.org/projects/PSF).

LITERATURA

Bronfenbrenner, U., 2005. „The Bioecological Theory of Human Development“ [Bioekološka teorija človeškega razvoja] v U. Bronfenbrenner (ur.), *Making Human Beings Human: Bioecological Perspectives on Human Development* [Narediti človeška bitja človeška: bioekološki vidiki človeškega razvoja]. Thousand Oaks, Kalifornija: Sage

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje, 2016. *Early School Leaving and Learners with Disabilities and/or Special Educational Needs: A Review of the Research Evidence Focusing on Europe* [Zgodnje opuščanje šole in učenci z invalidnostmi in/ali posebnimi izobraževalnimi potrebami: pregled raziskovalnih dokazov, ki se osredotočajo na Evropo]. (A. Dyson in G. Squires, ur.). Odense, Danska.

www.european-agency.org/resources/publications/early-school-leaving-and-learners-disabilities-and-or-special-educational-0 (Zadnji dostop: november 2019)

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje, 2017a. *Early School Leaving and Learners with Disabilities and/or Special Educational Needs: To what extent is research reflected in European Union policies? [Zgodnje opuščanje šole in učenci z invalidnostmi in/ali posebnimi izobraževalnimi potrebami: v kolikšni meri se raziskave odražajo v politikah Evropske unije?]*. (G. Squires in A. Dyson, ur.) Odense, Danska. www.european-agency.org/resources/publications/early-school-leaving-and-learners-disabilities-and-or-special-educational (Zadnji dostop: november 2019)

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje, 2017b. *Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education: Lessons from European Policy and Practice* [Izboljšanje dosežkov vseh učencev v inkluzivnem izobraževanju: spoznanja iz evropske politike in prakse]. (A. Kefallinou in V.J. Donnelly, ur.) Odense, Danska. www.european-agency.org/resources/publications/raising-achievement-all-learners-project-overview (Zadnji dostop: november 2019)

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje, 2019a. *Preventing School Failure: A Review of the Literature* [Preprečevanje šolskega neuspeha: pregled literature]. (G. Squires in A. Kefallinou, ur.) Odense, Danska. www.european-agency.org/resources/publications/preventing-school-failure-literature-review (Zadnji dostop: februar 2020)

Evropska agencija za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami in inkluzivno izobraževanje, 2019b. *Preventing School Failure: Examining the Potential of Inclusive Education Policies at System and Individual Levels* [Preprečevanje šolskega neuspeha: Preučevanje potenciala politik inkluzivnega izobraževanja na sistemski in individualni ravni]. (A. Kefallinou, ur.) Odense, Danska. www.european-agency.org/resources/publications/preventing-school-failure-synthesis-report (Zadnji dostop: februar 2020)

Evropska komisija, 2015. *Izobraževanje in usposabljanje 2020. Šolska politika: Celosten pristop do izobraževanja k zmanjševanju osipa*. ec.europa.eu/assets/eac/education/experts-groups/2014-2015/school/early-leaving-policy_sl.pdf (Zadnji dostop: oktober 2019)

Evropska komisija, 2017. *Razvoj šol in odlično poučevaje za dober začetek v življenju*. Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij. COM/2017/0248 final. eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1496304694958&uri=COM:2017:248:FIN (Zadnji dostop: april 2019)

Sekretariat:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tel.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Urad v Bruslju:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tel.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org